



ಯು.ಆರ್. ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಸಾವಿನ ಮುಹೂರ್ತ, ಅಮ್ಮನೆಯತ್ತೇನೆ,
ಕವನಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ

ಶಿವಗಂಗಾ U. ಬಿಲಗುಂದಿ

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಲಬರ್ಗಾ.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಯಾವುದೇ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ಅಂಶವಿರಲಿ ಅದನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಅವರ ಹುಟ್ಟುಗುಣ. ಸಾವು, ದೇವರು ಬದುಕು, ಮಿಥುನ, ಸ್ತ್ರೀ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಇವೇಲ್ಲವುಗಳ ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೌಢ್ಯತೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ಜಾಯಮಾನ ಅವರದಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ಅಪಾರ ಅನುಭವ ಪಡೆದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ, ಕಾದಂಬರಿ, ಮತ್ತು ಕಥೆ. ಆದರೆ ಕವನಗಳು ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವ ತಡೆದಿವೆ. ಇವರ ಸಾವಿನ ಮುಹೂರ್ತ ಕವನದಲ್ಲಿ ಇಡಿ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

“ಸೂರ್ಯ ವಿಧಿ ತಪ್ಪದಂತೆ ಮೂಡಿರಲು
ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರಾಣದುರಸಿರಾಗುತ್ತ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿಕೊಂಡಿರಲು
ಹಕ್ಕಿ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಬೇಟೆದ ಚೆಲ್ಲು
ಸಾಯಲಿರುವ ಚಿಟ್ಟೆಗೆ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುವ ಅವಸರ
ಅರಳಿದ ಹೂವಿಗೆ ಚಿಟ್ಟೆಯ ಚಪಲ

ತನ್ನ ಹಸಿರಿನ ಕಾಯಕದಿಂದ ನಿವೃತ್ತವಾಗಿ ಉದುರುವ ಒಣಗಿದೆಲೆ
ಚಿಗುರುವ ಭರವಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಪ್ಪೆ ಸಿಡಿದು ಚಿಮ್ಮುವ ಬೀಜ”¹

ಪರಿಸರ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಬೆಳಕು, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಇದೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ, ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣದ ಉಸಿರುಗಾಳಿ, ಗಾಳಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಡಿ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೆ, ಮೂರು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗಾಳಿ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ, ತಾನು ಬಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ತಂಪಾದಗಾಳಿ, ಹಕ್ಕಿಗಳು ರಾಗವಾಗಿ ಹಾಡಲು ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ. ಚಿಟ್ಟೆಮೊಟ್ಟೆಯಿಡಲು, ಹೂವುಗಳು ಅರಳು ಬಿಸಿಲು, ಗಾಳಿಯೇ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

“ಡೆಟ್ಟಾಲ್ ವಾಸನೆಯ ಶುಭ್ರ ಬಿಳಿ ಬೆಡ್ಡಿನ್ನಿಂದೆತ್ತಿ
ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ತಂಪು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸುವರು
ಜೀವ ನಂದಿತೆಂದು ಹಣತೆ ಹಚ್ಚುವರು
ಬೆಳಕಿಗೆ ಹಾರೈಸಿದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವರು
ಕೊನೆಯುಸಿರಿಗೆ ಆಕಳಿಸಿದ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚುವರು
ಹೊಸಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸುವರು
ಅಕ್ಕರೆಯ ಆಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದ ಪ್ರೇಮಿಗಳ
ಕಣ್ಣುಗಳಲಿ ಕಂಬನಿಯಾಗಿ
ಅವನೇ ಆಗಿ ಉಳಿಯದ ಅವನು
ಜ್ವಾಲೆಗಳ ಹೂವಾಗುವನು
ಸರ್ವಸ್ವದ ವಿಳಾಸಿಯಾಗುವನು”²

ಮನುಷ್ಯನ ಸಾವಿನ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ತಕ್ಷಣ ಅವನ್ನು ಬೆಡ್‌ನಿಂದ ಎತ್ತಿ ತಂದು ಬರಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೆಂಟ್ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ ವಾಸನೆ ಬರಬಾರದೆಂದು, ಜೀವ ನಂದಿದೆ ಎಂದು ದೇವರಲ್ಲಿ ಹಣತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚುವರು, ಬಾಯಿತೆರೆದಿತ್ತು ಎಂದರೆ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಿದ್ದಾರೆ ತಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಹೆಣ ಕೂಡಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಲು ಮಡಿಚುತ್ತಾರೆ. ಕೈಗಳನ್ನು ಮಡಿಚಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ತಂದು ಹೊದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಂಧುಗಳೆಯರು ಬಂದು ಹೂಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ನಮಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರು ಕಂಬನಿಯ ಕವಲುಗಳಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಅಳುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳೂ, ಹೆಂಡತಿ ಎಲ್ಲರು ಅಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ಸ್ಮಶಾನದವರೆಗೆ, ಮಾತ್ರ ಆತನನ್ನು ಮಣ್ಣು ಗೂಡಿಸಿದ ನಂತರ ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವು ಮರೆತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕವಿ.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕವನದ ಸಾಲುಗಳು ತಾಯಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತವೆ.

“ನಿನ್ನ ಹರಿದ ಸೀರೆಗಳಿಂದ ಹೊಲೆದ ಮೆತ್ತಗಿನ ಕೌದಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ
ಹೊಂಗುಡತ್ತ ಆಲಿಸಿದ
ಆಗದ ಹೋಗದ ಅದ್ಭುತ ಕತೆಗಳನ್ನು
ಮೊಲೆ ಬಿಡದ ಈ ಚೊಚ್ಚಲ ಮಗನ ಚಪಲಕ್ಕೆ ಬೀಗುತ್ತ
ನಿನ್ನ ಬೆಸುಗುಡುವ ಗುಟ್ಟುಗಳ ಸಖಿಯರ ಜೊತೆ
ಸೆರಗು ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚುವ
ನಿನ್ನ ಸೇಳೆ ಸಡಗರವನ್ನು”^೩

ಹರಿದ ಸೀರೆಗಳಿಂದ ಹೊಲೆದ ಕೌದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಗುವನ್ನು ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದ ಸಂಕೇತವೆ ಕೌದಿ, ಕೌದಿಯಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಮಗನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ ಬಿಡಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲವೆ, ಸುಂದರವಾದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಎಳೆಯ ಮಗನನ್ನು ಎದೆಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಾ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ, ತನ್ನ ಮಗನ ಕಾರ್ಯಹೇಳುತ್ತಾ ಒಣ ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

“ಬುಗುರಿಯಾಡುವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಸೆರಗಿಗಂಟದ ನಾನು
ಸಖಿಯರ ಜೊತೆಗಿನ ನಿನ್ ಪಿತೂರಿಗಳಿಂದ ರೇಗಿದ್ದನ್ನೂ
ನಿನ್ನ ಸಖಿಯರ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮುರಿದು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ತೆಗೆದಿದ್ದನ್ನೂ
ನನ್ನ ಪೇಚಿಗೆ ನೀನು ಹಿಗ್ಗಿದ್ದನ್ನೂ
ಅಮ್ಮ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ”^೪

ಬುಗುರಿಯಾಡುವ ವಯಸ್ಸು ಬಂದರು ನಾನು ಇನ್ನೂ ತಾಯಿಯ ಸೆರಿಗೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಇವನ ಒಣ ಜಂಬಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಇವನಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯ ತೆಗೆದಿರುವುದನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ದೃಷ್ಟಿ ತೆಗೆಯುವಾಗ ನಾನು ಗಾಬರಿಯಾದುದನ್ನು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ನನ್ನ ಅಮ್ಮ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳು. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕವಿ.

“ನನ್ನ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ದೊಸೆ ರುಬ್ಬುವುದನ್ನು
ರೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಟ್ಟುಕಲಿಸುವುದನ್ನು
ಮನೆ ತೊಳೆದು ಸಾರಿಸಿ ರಂಗೋಲಿ ಇಕ್ಕುವುದನ್ನು
ಊದು ಗೊಳವೆಯಿಂದ ಊದಿ ಊದಿ ಹಸಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿಸಿ
ಧಗ ಧಗ ಉರಿಸುವುದನ್ನು
ಅಪ್ಪನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಖವಾಗುವಂತೆ ಕಟ್ಟುವ ನಿನ್ನ ತುರುಬನ್ನು
ಅದರ ಬಳ್ಳಿ ತಿರುಪನ್ನು
ಕೊಂಚ ಜರೆ ಬೈತಲೆಯ ನಿನ್ನ ಮೊಜನ್ನು
ಆ ಕಾಲದ ಕಪ್ಪಸದ ಭುಜ ಕೀರ್ತಿ ಪುಕ್ಕಗಳನ್ನು
ಹಬ್ಬದ ದಿನ ನೀ ತೊಡುವ ಬುಗಡಿಯನ್ನು”^೫

ತಾಯಿಯಾದವಳು ಮಗುವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ದೊಸೆಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ರುಬ್ಬುತ್ತಾಳೆ. ರೊಟ್ಟಿಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಸಾರಿಸಿ ರಂಗೋಲಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಅಮ್ಮ ಮಗುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ ಎಲ್ಲ ಮನೆಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಹಸಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ ದಗದಗ ಉರಿಸುವುದನ್ನು ಅಮ್ಮ ನನಗೆ ಕಲಿಸಾಳೆ.

ಅಪ್ಪನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಲು ಅಪ್ಪನ ಎದುರು ಸುಂದರವಾದ ತುರುಬು ಕಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಹೆರಪಿನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹೇರ್‌ಪಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕಬ್ಬಿಣದವು ಒಳ್ಳೆಯ ಡಿಜೈನ್ ಡಿಜೈನ್ ಇರುತ್ತವೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಸುಂದರವಾಗಿ ತಲೆಬಾಚಿಕೊಂಡು ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಎದುರು ಓಡಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸುಂದರವಾದ ಬುಜಕ್ಕೆ ಹೂ ಇರುವ ಕುಪ್ಪಸ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಅಪ್ಪನ ಮೆಚ್ಚಿಸಲು ಅಮ್ಮ ಹಾಗೆಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಮೀಸೆ ಮಾಡುವ ಮುನ್ನವೇ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಜಾಂಬವಿ ಜೊತೆ ನನ್ನ ಚೆಲ್ಲುವ ಗಮನಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ದೂರವಿಟ್ಟು ನಿನ ಕುಟಿಲೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪನನ್ನು ಹದ್ದಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ನನ್ನ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು

ನಿನ್ನ ಕೈ ರುಚಿಯನ್ನು

ಧಾರಳವನ್ನು

ನನ್ನ ಹಡೆದ ಗಂಡು ಬೀದಿ ತುಂಟಿ

ಇರುತ್ತಲೆ ಇರುತ್ತ

ಅದೊಂದಿನ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಟು ಹೋದದನ್ನು¹

ಮಗು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವ ನಾಗುತ್ತಲೇ ಅವನ ಮಲೆ ಒಂದುಕಣ್ಣು ಇಟ್ಟಿದ ಅಮ್ಮ ಎದುರು ಮನೆಯ ಜಾಂಬವಿ ಜೊತೆ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆದು ಕೊಂಡರೆ, ಕುಟಿಲ ತಂತ್ರದಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ದೂರವಿಟ್ಟು ಅಮ್ಮನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲೆ ಬೇಕು. ಆಗ ಅಪ್ಪನನ್ನು ತನ್ನ ಹದಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಅಮ್ಮನ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ನಾವು ತಲೆ ಬಾಗಲೇ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕವಿ.

“ಸಿಡಿಮಿಡಿಯುತ್ತ ಒಲ್ಲದೆ ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಗೆ ಕಾಯುವ

ತವರಿನಿಂದ ತಂದ ಕಾವಲಿ ಮೇಲೆ

.....

.....

ನಿನ್ನ ಕೈ ಕುಶಲವೇ ಆದ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು²

ತನ್ನ ತವರಿನಿಂದ ತಂದ ದೊಸೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಾಡಿಹಾಕಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಸುರಿದು ನನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುವ ಅವಳ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕವಿ ನೆನೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯು.ಆರ್. : ಸಮಸ್ತ ಕಾವ್ಯ. ಪು - ೧೯೧
೨. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯು.ಆರ್. : ಸಮಸ್ತ ಕಾವ್ಯ. ಪು - ೧೯೧
೩. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯು.ಆರ್. : ಸಮಸ್ತ ಕಾವ್ಯ. ಪು - ೧೯೨
೪. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯು.ಆರ್. ಸಮಸ್ತ ಕಾವ್ಯ ಪು - ೧೯೨
೫. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯು.ಆರ್. ಸಮಸ್ತ ಕಾವ್ಯ ಪು - ೧೯೩
೬. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯು.ಆರ್. ಸಮಸ್ತ ಕಾವ್ಯ ಪು - ೧೯೨-೧೯೩



ಶಿವಗಂಗಾ U. ಬಿಲಗುಂದಿ

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಲಬರ್ಗಾ.